

VSS

НАШ ЈЕЗИК

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

4:9/10

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. IV св. 9-10

БЕОГРАД 1953

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Белић: О састављеном и растављеном писању речи	281
2. Мил. Павловић: Апстрактне именице с наставком <i>-ост</i>	296
3. Др. А. Ђ. Костић: О грађењу и транскрибовању придева од латинских именица	308
4. М. С.: Око назива нашег језика	316
5. С. Машић: Сложенице са <i>велико-</i>	323
6. Милија Станић: О облицима: <i>двама</i> и <i>двјема</i>	329
7. М. С. Лалевић: О употреби облика <i>бише</i>	335
8. А. Пецо: Још нешто о именима <i>Јово</i> и <i>Раде</i>	340
9. И. Појовић: Вештица = штрига „лептирица“	344
10. Ђ. Св. Радојичић: Лична имена <i>Богомила</i> и <i>Богомил</i>	348
11. Језичке поуке	350
12. П. Ивић: Професору Марку Ж. Ракочевићу	356
13. Регистар речи	363

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Наука Српска

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1953

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

3. АПСТРАКТНЕ ИМЕНИЦЕ С НАСТАВКОМ -ОСТ

Веома бројна и продуктивна група апстрактних именица са формантом *-ост* претставља вишеструк интерес за семантичко-структуралну проблематику, као што је интересантно и посматрати кретање ових именица, од најстаријих епоха, а нарочито у еволуцији савременог књижевног језика. Остављајући за доцније да у потпуности обрадим материјал о овом питању, обилатији него за придеве на *-ост*, мислим да се у овом прилогу задржим само на ужој дискусији о семантичком регистру и кретању тежишта семантичког потенцијала код извесног броја карактеристичних примера.

Именице на *-ост*, несумњиво, означавају нешто апстрактно и врло опште, тако да се у извесним речницима третирају углавном као именице са значењем појма нечега, а уз то се каткада истиче и означавање особине; некад, и то ређе, дају се лексичке еквиваленције глаголском именицом или другом речју. Међутим, при обрађивању речи за речник Српске академије наука често се код оваквих и сличних речи налази на врло велики број примера са семантички јасним помереним и фигуративним значењима, варијантама и варијететима, који се сви не могу подвести под ограничени број стандардних значења. Један покушај да се омогући лакши поступак било је типизирање значења терминима *особина* и *својство*, поред термина *штање*: прва се имала примењивати за реч која се односи на човека (*благост*, *храброст*, *честитост*), а друга за материје и сл. (*гасовитост*, *ошторност*, *расшегљивост*). Међутим, овакво успостављање разликовања, пре свега, није семантичке природе, није по суштини, јер уствари обадве значе квалитет, било код људи, било код ствари. Ова диференцијација прецизира другостепени или трећестепени однос значења, али неосновни принцип семан-

тичкога гранања не решава суштину проблема. *Течност*, на пример, не значи ни особину, ни својство, ни стање, то је ознака за *шекућину*, *машерију* у *шечном сћању*; *узешост* никако није особина, чак ни стање, већ пре појава, резултат неког ненормалног процеса у организму; *пролазност* није стање, — делимице може значити особину (*пролазност* је карактеристика свих појава у животу), али би ближу ознаку дала реч *манифестација*, тј. изражај особине.

Анализа значења речи овог типа треба управо да покаже сложеност регистра потенцијално датих значења и основне линије кретања семантичког потенцијала, тј. семантичко реализовање. Како и ово, као и свако друго лингвистичко питање, не треба решавати једнострано, ни само структурално, ни само семантички, већ комбиновано, — ја сам пошао од првог мерила, па даљу дискусију водио према битно семантичким појавама.

За огроман број примера *-ост* је карактеристика извесне општости семантичког изражаја апстрактне вредности именице као ознаке претставе (тј. предмета) и појма. Отуда је унета реч *појам* и у дефиницију, мада такав термин не прецизира значење. *Храброст*, *чешћивост* и др. имају и појмовну вредност, али и друге вредности у реализовању; међутим *узешост* није онако изразито појам као *срећа*, *слава*. — Свако означавање је и појам онда када се односи на оно што је апстраховано: *шроугао*, *чешвороугао*, *круг*. Као речничка дефиниција, реч *појам* не обухвата чак ни све тзв. апстрактне именице овог типа: то би пре личило на логичарско и логичистичко одмеравање.

Међутим, полазећи од вредности основног дела који учествује у формацији именица на *-ост*, уочава се рефлектовање тих вредности у значењу саме именице, и то је битна појава значајна и за семантику. — Опозитно се истичу две групе: једна активно-динамичка, друга пасивно-статичка. Именице изведене од придева (*-ав*, *-ив*, *-љив* и сл., *аљкавост*, *видовитост*, *грабљивост*, *марљивост*, *наметљивост*, *покрећљивост*, *проницљивост*, *расшегљивост*, *стишљивост*, *шопљивост*, *благост*) у основи означавају особину, а ако хоћемо можемо рећи и својство. — Супротно овоме, именице изве-

дене од глаголских трпних придева (*узбуђеност*, *замућеност*, *зас*т^р*рашеност*, *ограниченост*, *увећаност*, *уш*ученост) у основи означавају стања. — Ипак, овакав однос компликује се, јер се кроз структурално усмерено значење проплићу психолошко-семантички процеси, — тако да се паралелно испољавају вредности ова два основна типа. Од придева — некадањег глаг. трпног придевског облика изведена именица *ученост* има као главну вредност особину, а не стање; напротив, од обичног придева *сле*и изведена именица има као основну вредност *стање*, дакле *сле*ило, мада није потпуно изгубила ни друго значење. Има их, даље, потпуно самосталних, као *свечаност*, која не значи ни једно ни друго, већ „израз свечаног расположења“, често најзгодније казано глаголском именицом *прослављање*, дакле „свечана прослава“.

Читав низ семантичких процеса компликује односе, јер се значења и нијансе њихове на разне начине укрштају, увек у зависности од опште фонолошке вредности реченице. Да би се уочили извесни правци асоцијационих односа, овде ћемо анализирати значења свих карактеристичних речи из једног преведеног дела — Плава обала од Кристиана Гундмундзена. Овај избор је погодан зато што се при превођењу често јављају и нове речи апстрактне вредности, а то открива интензитет семантичког потенцијала; ту не може бити речи о утицају језика с кога се преводи, већ само о потстреку. Овај пак превод је један од нових, близак просечном језичком осећању нашега доба. Други узети примери чине само неопходну допуну, потребну за што потпунију анализу.

Реч *радос*т је карактеристична да покаже комплексну семантичку природу: осећање човека који се нечем радује (његова *радос*т на послу, 107); затим стање у коме се налази обрадовани човек, или онај који је због нечега радостан; потом израз таквога стања — сад је... избијала у њему весела и паганска *радос*т (203); трудио се да умери своју *радос*т (106); у целој тој беди остала му је једна *радос*т — вечери код Ејалине, дакле оно што изазива радост — *си*тне *радос*ти (181); најзад — резултат расположења онога који се радује, динамизирано стање — цело његово тело је обузимала врто-

глава *радост* (115). — *Свешлост*, међутим, није ни особина, ни стање, већ у првом реду „оно што светли“ и „осветљење“, лампа, електрично осветљење, светлост као ефекат осветљења (98), упор. *јушарња свешлост* (196), *свешлост дана* (158), а уз то долазе нијансе фигуративних значења. — *Младост* може значити и особину, а има у једном делу наше језичке области значење „омладина“, па преко тога је и име некадањег часописа за омладину „Младост“; али та реч може значити и стање са изражајем тог стања — „поступци какве срећемо код омладине“, пр. То је код њих само *младост*, у томе нема зла, тј. „знак и израз младости“, али постоји и значење „доба које проживљује у свом развоју млад човек“ (177).

Од придева активистичко-динамичке вредности изведене именице на *-ост* повлаче такву вредност — *брљавост*, *врљавост*, *брљивост*, *варљивост*, и сл.; али оне често семантичким процесима, асоцијационим путевима иду ка значењу стања. Доживљено осећање доводи до стања као резултата доживљаја, — дакле код ових речи често имамо резултативно значење: неосетљивост је особина, али у примеру Био је утонуо у неку врсту мрачне *неосетљивости* имамо значење стања (211). — *Пошћуност* је стање онога што је потпуно, целовито, дакле „укупност“, а и „целина“, — например Могао је да окуси највишу срећу душе, ону која се издваја из вољеног бића и лежи у својој сопственој *пошћуности*, срећу која је сама по себи вечни живот (205). — *Пожршвованост*, односно *пожршвовност* и *увереност* су резултативна значења глаголских именица *пожршвовање*, *уверење* (186). — А у примеру Визија... му је испуњавала душу својом преобилном *издашношћу* — ова реч значи исто што и архаизам *ишћедросћ*, *обиље*, али у резултатном значењу активнога „радо давати из онога што човек има обилато“.

Именице овога типа изведене од глаголских придева, и карактеристичне по свом резултативном значењу везаном за основно значење глаголске динамике, и саме се ослањају на глаголску а не на придевску вредност. — У примеру *Решеност*, ова неумитна решеност убијала је у њему сваку другу мисао (200) именица *решеност* има

значање стања у коме се налази човек који је нешто одлучио, а не — одлучног човека, мада има и значење особине — „одлучност“. У примеру Већ сутрадан је понова падао у *ушученост* (212), ова реч, супротна речи *веселост*, означава и осећање поред значења стања, али означава само осећање у примеру Дани су личили на празник — *ушученост* и *шуга* наишле су на затворена врата (212). Све ово показује изразиту унутрашњу динамику, у већој мери него код других група овога типа, — оно што се, недовољно прецизно, обично назива „кретање значења“. Већ у примеру — Јесте, уметници... нас је ђаво узјахао, демон *сујеше* и *несшалности*, — та реч означава принцип онога што није стално одређено, а до тога значења се дошло преко значења особине онога који није сталан. — *Уравношеженост* духа је и стање, али и особина која проистиче из таквог стања, резултат „равнотеже“, као у примеру Нашао је такав унутрашњи мир, такву *уравношеженост* духа (207). — *Сигурност* очевидно показује стање, али проткано осећањем које прати такво стање — У његовој души је завладала *сигурност*: циљ према ком је управио свој живот по цену хиљаду борби, тај циљ је сад постигнут (200); или са јаче израженим тежиштем на осећању — Корачао је поред ње, пун *сигурности*, знајући да им ништа не може нашкодити или их одвојити (204).

Међутим *одвратност* показује осећање, расположење, и то не „онога који је одвратан“, већ „*према некоме* који је одвратан“, и јавља се као еквивалент речи *гађење*, управо као резултат гађења. — У примеру Према свима осталима *равнодушност*... (88), имамо код ове речи значење *стања*, које је резултат осећања равнодушности, тј. расположење човека који је равнодушан према нечему; али у примеру — У односу са осталима, навлачио је оклоп поносите *равнодушности* (177) налазимо значење „понашање, држање, изглед човека који је равнодушан, коме је нешто свеједно“. — Не „стање усамљеног човека“, већ сам „факат да је неко усамљен“ имамо у примеру Живео је у сред неке сталне *усамљености* и трудио

се да издржи (176). — Именица *заштегнушост* (164), као и од придева изведена именица *нежност* (На његовом лицу црте добише детињу *нежност*, 164) обе означавају израз изазван динамизираним стањем, тј. преко осећања. — У овој групи речи на *-ост* се примећује и највећа продуктивност, — управо у вези са ширењем регистра семантичког потенцијала. У примерима Људи су с привидним миром посматрали ову битку, али у страховитој *најешости* (199), и У мору се придружила она болна *најешост* (196) — та реч значи *стање*, стање напрегнутих нерава. — *Помиреност* не значи стање човека који се с нечим помирио, ни „мирење“, него крајњи моменат мирења, а који се јавља као стање, и то *субјективно* рефлектовано, као осећање које проистиче из стања у које је човек дошао навикавањем на нешто и резигнацијом. То нам показује пример У тону у меки слој снега, и осети како га обузима *помиреност* са судбином (172—173), дакле типична комплексна семантичка вредност. — У примеру Она *изгубљеност* и стрепња које је прочитао у Гујдиним очима, именица *изгубљеност* значи осећање беспомоћног очајања, кад се човек осети као изгубљен.

Тако у овом тексту реч *храброст* на с. 186 значи „јунаштво“, а на с. 213 значи „јачина духа“, мада иначе може имати вредност осећања и резултат тога: поступак храброг човека и његово дело. — У изразу Она се налази у *ојасности*, та реч значи „оно што је опасно“, „опасна ситуација“, тј. оно што у себи садржи, скрива нешто опасно, иако та реч некад може значити и стање (он живи у сталној *ојасности*). У примеру Велике промене на његовој *сјољашности*, ова именица не означава ни врсту стања, ни неку особину, него резултат семантичког скретања, „спољашњи изглед“. — *Важност* (придавао је томе извесну *важност*) нема значење ни појма, ни особине, већ вредност онога што је важно, дакле „значај“. — *Складност* (*складност* њеног тела, 168) има значење еквивалента *склад*: хармоничност, правилан и естетски пријатан однос делова целине, хармонична сразмера. — Фиг. *нагост* (самоћа), значи „нагота“, „голотиња“ *фигуративно*, дакле „потпуна

усамљеност“. — *Незајосленост* у примеру *Незајосленост* је бацила у беду хиљаде људи (156) значи стање као ефекат, чињеницу, а такво исто значење може имати *узнемиреност*, као у примеру У том крају било је доста *узнемирености*, где означава немире и честе сукобе. — *Умешност* има значење „вештина“ у реченици Бринка га је с необичном *умешношћу* довела до тог да ради све што она хоће (107), а може изразито означавати и особину. — *Неусиљеност* у понашању (113) је особина човека који се природно, неусиљено понаша, и испољавање таквог понашања као резултат. — *Углађеност* у изражавању (113) је понашање, поступак углађеног човека. — *Сшварност* (106) је оно што је стварно. — Дакле, код извесног броја последњих примера преовлађује адјективска оријентација.

Преко осећања које неко проживљује наилази се на семантичку вредност при таквом поступку, и на резултативно значење *искреност* и *ошвореност* као у примеру Његово лице неодређених црта било је сам осмех и срдачност (211). — *Ошрезност* је напор психичке способности да човек буде, односно остане опрезан (196). — *Извесност* је „оно што се зна као сигурно“, а тек секундарно има значење везано за придевску вредност — „осећање човека коме је нешто извесно“, док је *неизвесност* и стање, па и осећање човека коме нешто значајно није познато, у вези са таквим стањем. — Реч *привлачност*, у примеру Но мала, травом обрасла хумчица имала је за њега необичну *привлачност*, могла би се превести са „снага која привлачи“, јер има тежиште у глаголском динамичком моменту, иако је образована од придева. — Типично конкретизовано значење има и реч *усамљеност* у примеру Човек би могао помислити да је пао на неку угашену звезду и да лута по њој у слепој *усамљености*, — дакле не „сам“, него „где ничега нема“, па према томе „где се човек осећа усамљен“, мада у даљој линији може имати и значење стања, и најчешће значење „самоћа“, и нијансу осећања које из овог значења проистиче. — *Доследност* је и поступак и резултат: — Такође су веома интересантне именице на *-ост* изведене од радног глаголског

придева, показујући резултат који одговара глаголској динамици, а преко кога имамо прелаз на значење стања, као у примерима: Ово буђење у стању *цромрзлост* било је увод у срећан дан (104); Поново се спријатељио са својом вереницом, о којој се није бринуо за све време *клонулост*.

На тај начин, укрштеним односима, долази се до обрнуте ситуације: оно где је по структури могла бити завршна тачка, то постаје *почешна*, а *почешна* постаје *завршна*, као у примеру У Ејалинином гласу било је нечег што му је одједном повратило сву његову *веселост* (213), где је и јасно и интензивно значење „стање у коме се налази весео човек“, тј. „расположење“ у јачем интензитетном степену, супротно значењу „чамотиња“, па се данас осећа да се из таквог значења изводи „осећање које проživљује човек у таквом стању“ и „израз таквог стања“.

У самим дефиницијама везу речи са прецизирањем стања треба давати не формалистички, већ према конкретној ситуацији. Дакле, за *веселост* — не: стање веселог човека, већ стање у ком се налази човек који се развеселио, односно кад је весео. *Равнодушност* није стање равнодушног човека, већ стање човека који се осећа равнодушним, који је постао равнодушан (према некоме, према нечему), а уз то и став човека коме је свеједно шта се и на који начин се нешто догађа, врши и сл. Значи: са адјективске еквиваленције прелази се на глаголско-адвербијалну еквиваленцију. *Ушученост* није стање утученог човека, већ стање у коме се налази потиштен човек, — а при томе се појављује семантичка *комплетивност*, дакле: комплетивни однос, као резултат везе *фиг. биши ушучен = биши пошиштен*. — Тако је и при формулисању у другим нијансама. *Озбиљност* је и особина и стање: особина коју има озбиљан човек, а стање које је карактеристично за озбиљног човека, одакле је лако разумљив прелаз ка ознаци *ситуације*. *Неусиљеност* (у понашању, 188) није особина онога који је неусиљен, него особина онога који нешто чини неусиљено, онога који без усиљавања нешто чини, и — онога што се чини без усиљавања: *неусиљено понашање*, дакле скретање ка адвербијалној еквиваленцији

израза, уз глаголски активитет; а уз ово може означавати и изражај такве особине као резултат у понашању: начин понашања такав да нема усиљавања. Слично и *неуглађеност* (у понашању, у изражавању) није особина неуглађеног човека, већ особина човека који поступа на неуглађен начин, који се понаша, изражава неуглађено, тј. без углађености, грубо. — *Напетост* није ни стање, ни особина човека који је напет, већ стање а и особина човека напрегнутих нерава, напрегнуте пажње.

Нијанса значења мора се каткад сасвим слободно интерпретирати, али увек са глаголском усмереношћу кад год се ова довољно осећа у радном или трпном придеву при извођењу именица овог типа од таквих облика. Дакле, како се испољава ширење ове категорије, могло би се чути напр. *Како да човек на Шо мисли без очајности!*, — али уствари значење целе реченице остаје: *Како да човек на Шо мисли без очајања*, тј. *а да не буде очајан*. Значи: апстрактног типа наставак *-ост*, ширећи се и на друге, мање карактеристичне ситуације у апстрактном смислу — добија нијансу реченицом, дакле општом ситуацијом условљеном изражајем са тежиштем на вредности саме глаголске радње, резултативно изражене глаголском именицом, односно еквивалентном реченицом. Овакву реципрочност потврђује обрнут случај, какав имамо и у тексту одакле примере углавном и анализирамо: очекивало би се да буде употребљена именица на *-ост*, *обесхрабреност*, а имамо реализовање у глаголској именици — *Сваки час је прелазео из љутње у обесхрабење* (174).

Према свему овоме што нам показује анализа не тако малог броја примера, семантички моменат, стварност значења условљеног реченичком ситуацијом, односи превагу над формалном некадањом вредношћу структуралног елемента *-ост*. Али сам тај факт није језички спонтан, већ је условљен и другим језичким процесима, у првом реду фонетском структуром речи. — Заиста, нормално, *-ост* значи апстрактни моменат, уз регирање основног дела: *раздражен + ост*, казује стање, преко њега осећање, најзад као резултат — изражај осећања тј. *раздражење*; *раздражљив + ост* казује особину, преко ње осећање, најзад као резултат — стање, тј. *раз-*

дражење. Преко оваквог потенцијално двоструко могућног значења глаголске именице могу се разумети преношења тежишта семантичког потенцијала и конкретно анализирана замењивања. Али те могућности већ уносе слабљење у специфичност самога наставка, а то се појачава ефектом који за собом повлачи управо *раскидање* наставка у слоговном односу, *неочекиван* + ост, а *неочекива-но-сти*, *неочекива-но-шћу*. Ова појава добија појачан степен код многих изведеница придевског основа: *радост*, а *ра-до-сти*, *ра-до-шћу*, и још више код оних комбинација где се усталила у јачој мери: -ност, а нарочито -еност, -шост и -љивост и сл.: *осећај-ност*, *неизве-сност*, *раздра-же-ност*, *узе-тост*, *раздраж-љи-вост*. Али слоговним еманциповањем карактеристичног *н*, односно *љ* и сл. од самог основног дела, смањује се и семантичка јасност специфичне вредности основе, па и то повећава могућности скретања тежишта значења. Дакле, двоструко се делује на рушење специфичности структуралних вредности и то у овом случају слоговним односима.

Како ови закључци изгледају при обради ових речи за Речник Академије наука, могу нам показати два конкретна примера које ћемо овде анализирати. Обрађујући реч *бајност*, сарадник г. Коста Дошен ову је реч објаснио просто еквиваленцијом „заносна лепота, чаробност“, управо „чар“ — не само оно што садржи изразиту лепоту, него што делује као изражена лепота, што очарава. *Бајност* је „заносна лепота“ — Зар сам могао бити такав да предам ову дивну жену у свој њеној *бајности* суровим рукама ... полициских чиновника (Бранково коло, 1898, 369). *Бајност* као лепоту природе потврђује пример — *Бајност* овог усхитног места мене је очарала (Драг., Гласник српског ученог друштва 43, 342), као и пролећа у стиховима Јована Јовановића Змаја: Али [пролеће] *бајност* брзо своју збаци, | Брзо оду нежни весне знаци (Певанија I, 4). Нијансу с активним моментом, оно што очарава, показују лепо примери: Тена је сјала у потпуном женском блиставилу ... *бајност* младеначких сила [њезиних] повећавао [је] безбрижан живот (Козарац Ј., *Izabrane pripovijetke*, 197); Радо се

одијевала лијепо ... и знала је увијек одабрати нешто ... што је кројем истицало ... *бајнош* њезина стаса (Трешчец Владимир, *Novele*, 1915, 37). — У примерима које је одабрао г. Јов. Бабић за обраду речи *заузећош* пак налазимо нијансе које дозвољавају утанчану анализу да би се значења диференцирано приказала. *Заузећош* није особина, не може се рећи ни да се јавља као изражај стања, али вредност врло блиску томе значењу треба да нам открију сами примери: Маса људи збуњених послом ... који се, *због заузећошти* у раду, не сећају ког празника (Цариградски гласник 1896, 25) показује да и овде та реч уствари има једну нијансу блиску стању, а то је *положај човека* и *факт* да је неко заузет нечим, *чињеница* да неко све време употребљава у неком правцу. Ту израз *због велике заузећошти* управо значи „као много заузет“. То потврђује и наредни пример — Спесе новијих српских писаца, *због велике заузећошти* ... једва стигао да разгледа (Ј. Продановић, *Босанска вила*, 1900, 82), а инструменталску нијансу исте синтаксичке вредности имамо у примеру *Успех Врангелових трупа* треба тумачити ... *заузећошћу* црвене војске у борби са Пољацима (А. Јелачић, *Нова Европа* 1924, 12, 180). Као друго значење треба истаћи вредности „бављење нечим“, „запослење“, „запосленост“, што показује пример — *Мазалачка заузећош* не гледа ... да ли је политура била потребна, и да ли се њома не замењује каква стара и можда лепша од ње (Дело, 4, 65). — Треће пак значење јавља се као „заузимање“, „заинтересованост“, у примерима: *Морам унапред казати ... да ћу писати без ... сваке пристрасности и заузећошти* с друге стране (И. Руварац, *Бранково коло* 1897, 534). Најзад у примеру *Ту дакле не умемо да оделимо од заузећошти* која долази од тамнога осећања неке може бити личне потребе своје (Кујунџић, 5, 183) — ова реч од значења *зайослености* прелази у значење особине — пристрасност. Овакве нијансе значења показују и примери за варијанту *заузећности*. — Управо овде је кључ за разумевање мешања значења „запослен“ и „заинтересован“, из-

ражено контаминованим обликом: *заузеш* „ангажован“, „упослен“ и *заузеџан* „заузимљив“, одакле се то пренело и на основну варијанту *заузеџост*.

Не може се рећи да је наставак *-ост* изгубио у потпуности своју основну вредност, али је она потиснута комплексним односима условљеним реченичним склопом, као што смо видели у анализи придевског форманта *-аст* (Наш језик, Н. С. IV, св. 2—8). Ово се компликује нарочито скретањима значења глаголско-придевских вредности — *узнемиреност* је особина, поред стања, а *изнемоглост* скреће ка пасивној нијанси, као што видимо и у најновијим текстовима: Поред њихове невероватне *осетљивости* и *опрезности* оне [срне] се толико уплаше, да, сироте, беже кроз шуму управо до *изнемоглости* (приповетка Патрола, Политика, 6 јула 1953, с. 6). Сви ови анализирани процеси, комплексно, омогућују, преко резултативних значења, специфичне нијансе, као еквиваленте значења других именица: *видљивост* „дневна светлост“, *будност* „пажња“ (ibid.); затим *важност* „оно што је важно“, „значај“, *реткост* „оно што је ретко“, *свечаност* „прослава“, *различност* „разлика“, *појединост* „детал“, *личност* „лице“, и др. (примери из превода Сага о Форсајтима I од Џона Голсворти-а).

Увек, дакле, уз студију садржаја, у интерпретацији реченице и ширега контекста, једино се може доћи до правилног разумевања вредности реализованих значења именица овога типа, при чему доста комплексни структурални односи могу давати само почетни правац оријентисања.

Мил. Павловић